

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу

Ганець Соломії Владиславівни

«ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ ЖИТЛОВИХ УТВОРЕНЬ НА
ПОСТПРОМИСЛОВИХ ТЕРИТОРІЯХ (на прикладі Львова)»

подану до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата архітектури
за спеціальністю 18.00.01 – Теорія архітектури, реставрація пам'яток архітектури

Актуальність теми. Внаслідок втрати багатьма містами позицій промислових центрів або суттєвого зменшення обсягів промислового виробництва і, одночасної необхідності модернізації міського середовища ставить перед фахівцями-містобудівниками, архітекторами і громадою міст завдання розробки нових стратегій просторово-планувального розвитку. Це завдання є надзвичайно актуальним в загальносвітовому масштабі, так і для міст України. Особливо, коли йдеться про необхідність використання потенціалу постпромислових територій для створення комфортного і якісного середовища проживання.

«Надлишковий» міський простір, що сформувався в українських містах в умовах їх стрімкої розбудови впродовж 2-ої половини ХХ ст., стає загрозою стійкого розвитку, посилюючи такі проблеми як соціальна сегрегація населення, злочинність, проблеми транспортного обслуговування, нерідко несприятливу екологічну ситуацію. Міська політика трансформації постпромислових територій, на мою думку, може стати ефективною при відповідній інтеграції постпромислових територій у міське середовище, при стримуванні розширення територій, які забудовуються житлом, при максимальному використанні архітектурних особливостей та інфраструктури промислових об'єктів для потреб розвитку міста у сферах системи освіти, бізнесу, дозвілля населення.

Формулювання критеріїв, принципів, прийомів їх адаптації до сучасних потреб мешканців на основі значного практичного закордонного досвіду є важливим науково-теоретичним завданням, розв'язання якого допоможе сформувати універсальний базис для ефективних практичних реалізацій в Україні.

Наукова новизна результатів, отриманих в підсумку дисертаційної роботи не викликає сумніву. Зокрема, відзначаються новизною:

- визначення функціонально-просторових прийомів пристосування постпромислових територій для житлової функції;
- характеристика особливостей пристосування постпромислових територій Львова у різних містобудівних умовах (в межах історичного ареалу та поза його межами);
- виділення принципів якісної містобудівної організації житлових утворень і особливостей їх інтеграції у сформоване міське середовище.

Значення результатів дисертаційної роботи для теорії і практики. Теоретичні результати дослідження можуть бути використані в реальному проектуванні як методичні рекомендації при розробці проектів ревіталізації чи функціональної адаптації постпромислових територій в містах. Безсумнівно цінними є матеріали стосовно зарубіжної практики аналогічних містобудівних акцій, які в комплексі зі створеною з авторкою моделлю (принципи та прийоми) містобудівної організації житлових утворень на території колишніх промислових підприємств можуть стати основою для підготовки посібника за вказаною тематикою. Не менш вагомим здобутком є можливість використання результатів дослідження в навчальному процесі: для підготовки лекційних курсів з урбаністики, у курсовому проектуванні студентів-архітекторів.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота включає всі необхідні структурні частини і складається із розширеної анотації українською і англійською мовами, вступу, п'яти розділів, загальних висновків (151 с. основного тексту), списку використаних джерел (176 позицій на 16 сторінках), 29 сторінок таблиць з ілюстраціями, трьох додатків на 20 сторінках.

У вступі дисертації обґрунтована актуальність роботи, сформульовані мета, завдання, об'єкт та предмет дослідження. Наукова новизна результатів, теоретична та практична значимість роботи визначена достовірно. У розділах роботи та висновках подано основні результати дослідження.

У Розділі 1 **«Теоретичні передумови освоєння постпромислових територій»** проаналізовано теоретичний базис роботи – наукові публікації на тему сучасних тенденцій трансформації міського середовища в умовах розвитку постіндустріального суспільства та основні урбаністичні концепції ХХ-ХХІ ст. Авторка цілком обґрунтовано стверджує, що об'єкт дослідження (постпромислові території в місті) необхідно досліджувати як міждисциплінарну проблему. Відтак, у першому пункті структурує джерела дисертації за тематичними спрямуваннями: політико-економічним, теоретико-методологічним, функціонально-планувальним, об'ємно-просторовим, історико-культурним, соціально-психологічним, екологічним. У наступному пункті розділу С.Ганець аналізує сучасні теорії розвитку міської тканини та функціональної структури в контексті їх зв'язку з проблемою освоєння містом постпромислових територій – нового урбанізму, реурбанізації, інтенсифікації (компактного міста) та ін. В окремому пункті розглянуто взаємовплив міського середовища і колишніх промислових територій та їх елементів з акцентом на прийоми функціонально-композиційної інтеграції в структуру міста.

У Розділі 2 **«Методика дослідження формування житлових утворень на постпромислових територіях»** запропоновано алгоритм проведення дослідження, сформульований на основі методологічних розробок вітчизняних (С.Іванов-Костецький) та зарубіжних (В.Інь, Л.Лоурес, М.Френсіс) вчених. На першому етапі здобувачка пропонує класичне поєднання теоретичних і емпіричних методів, які використовуються для роботи з моделлю «простір»-«функція»-«взаємодія» на макро-, мезо- і мікро-рівні міської тканини. Одночасно, на думку С.Ганець, є доцільним використання стратегії «дослідження прикладів» функціонального пристосування постпромислових територій за групою критеріїв. Відбір критеріїв для створення якісного житлового середовища за допомогою двох типів оцінювання (безпосереднього і порівняльного) – завдання, яке вирішується у другому пункті розділу. Далі – авторка детально описує спосіб використання методів інфометрії, контент-аналізу, картографічного та структурно-функціонального аналізу для створення комплексної моделі дослідження постпромислових територій. Використання моделі в підсумку дозволить приймати оптимальне рішення щодо

збереження містобудівного контексту, його відповідного функціонального наповнення, інтеграції досліджуваних об'єктів у міську структуру, створення «приятного середовища».

У Розділі 3 **«Особливості функціональної трансформації постпромислових територій у світовій практиці»** дисертанткою розглянуто реалізовані проекти пристосування колишніх промислових ділянок для соціокультурних потреб міст. Зокрема, детально охарактеризовані концепції, композиційні та функціонально-планувальні прийоми реструктуризації просторів і будівель у північно-американському Балтіморі та європейських Осло і Гамбурзі. Особлива увага при аналізі зосереджена на функціональному аспекті розвитку територій: формуванні зон житлової забудови, громадських об'єктів – закладів культури, рекреаційних зон, громадських просторів, що не тільки сприяли підвищенню ступеню комфорту проживання, але й туристичної привабливості кожного з міст. Окремо проаналізовано прийоми формування чотирьох житлових утворень на територіях з аналогічними функціональними трансформаціями у м. Кракові, що є цілком обґрунтованим з огляду на використання методу порівняльного аналізу і наступного дослідження постпромислових територій у м. Львові.

У розділі 4 **«Особливості формування та функціонування житлових утворень на постпромислових територіях в структурі Львова»** комплексно розглянуто проблему ревіталізації колишніх промислових територій і напрями їх адаптації для формування житлових утворень. У першому пункті авторка аналізує актуальний генеральний план міста в контексті функціонального перепрофілювання територій, порівнюючи закладені в документі рішення і ступінь їх імплементації в архітектурно-містобудівну практику, який є недостатнім. Особливу увагу зосереджено на неврахуванні історичного контексту в процесі реконструкції і будівництва нових об'єктів на досліджуваних територіях. На наступному етапі на прикладі шести житлових утворень проведено комплексний аналіз особливостей сформованого середовища за критеріями типу забудови, функціонального наповнення, рекреації, транспортної доступності та ін.

У Розділі 5 «Принципи та прийоми містобудівної організації житлових утворень на постпромислових територіях» на основі попередніх досліджень здобувачкою фактично створено концепцію організації якісного житлового середовища на ділянках колишніх підприємств. Так, авторка пропонує ряд специфічних моделей пристосування, залежно від площі ділянки, потенційної соціальної структури мешканців і, відповідного класу житла, що споруджується, об'єктів інфраструктури (соціально-побутового та культурного призначення) і т.і. Окремо в розділі сформульовано ряд підходів до формування просторової структури житлових утворень (інтеграції, багатоманітності, збереження ідентичності, оптимізації, імпульсу), що є важливим для органічної для їх інтеграції у міську структуру. Наприкінці, відповідно до завдань роботи визначає комплекс методів пристосування постпромислових територій під житлову функцію.

Висновки за розділами та загальні висновки дисертації відображають наукові та практичні результати дослідження.

Повнота викладу матеріалу в опублікованих працях. Основний зміст та висновки досліджень висвітлені у 14 наукових публікаціях, з них – 1 стаття у колективній монографії, 4 статті у наукових фахових виданнях України, 1 стаття у закордонному періодичному науковому виданні. Результати досліджень були також опубліковані у збірниках статей, матеріалів, тез доповідей на конференціях (2011-2016 рр.).

Автореферат повною мірою відображає основні положення дисертації та дозволяє дати адекватну оцінку того, наскільки послідовно і вичерпно виконані завдання, поставлені у роботі. Співставлення змісту наявних публікацій зі змістом дисертації, а також тексту дисертації з авторефератом демонструє їх *відповідність*.

Оцінка мови, стилю та оформлення дисертації й автореферату. Дисертаційну роботу написано на високому фаховому рівні. Стиль викладення результатів теоретичних досліджень, наукових положень, висновків доступний та забезпечує адекватність їх сприйняття. Ілюстративна частина дисертаційної роботи (таблиці, діаграми, аналітичні схеми) опрацьована ретельно і справляє добре

враження, що підтверджує належну розробку досліджуваної у дисертації проблеми принципів формування житлових утворень на постпромислових територіях.

Оформлення дисертаційної роботи та автореферату відповідає вимогам державних стандартів і ДАК МОН України.

Загалом, позитивно оцінюючи дисертацію С.В.Ганець, вважаємо за необхідне висловити деякі **зауваження та побажання**:

1. Визначаючи об'єкт дослідження, шановна дисертантка говорить про міста «понад регіонального статусу», однак не уточнює, за якими критеріями і на підставі якої класифікації вони виділені в окрему групу.

2. При формулюванні новизни роботи, яка не викликає заперечень, доцільно було б структурувати запропоновані положення за моделлю «вперше-вдосконалено-знайшло подальший розвиток».

3. Визначаючи критерії якості міського середовища загалом і новосформованого на основі постпромислових територій житлового середовища - зокрема, авторка цілком обґрунтовано оперує таким поняттям як «атрактивність». Проте, аналізуючи теоретичний базис роботи, не включає до переліку наукових джерел дисертацію О.А.Диди «Принципи формування атрактивності архітектурного середовища малих міст» (Львів, 2015), де подане чітке визначення цього поняття і здійснена його класифікація за визначеними характеристиками.

4. У дисертації детально розглянуто сучасні теорії і підходи до визначення оптимальної функціональної адаптації постпромислових територій. Однак, передання їх змісту (наприклад, теорії П.Сімса) у дисертації, на мою думку, потребувало б більшого узагальнення, що дозволило б уникнути довгих і «масивних» тлумачень, за якими дещо втрачається суть положень (с.49).

5. Зміст пункту 4.3. «Функціонально-просторові параметри пристосування постпромислових територій під житлову функцію у м.Львові» сприймається радше як узагальнення і висновки до попередніх частин розділу, а не як окрема складова аналітичних викладок авторки.

6. У преамбулі до п'ятого розділу роботи дещо необґрунтованим є подання анотації змісту попереднього, четвертого розділу.

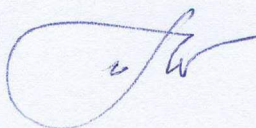
7. Відповідно до поставленої у дисертаційній роботі мети С.В.Ганець у п'ятому розділі формулює комплекс принципів і виділяє групу методів містобудівної організації житлових утворень на постпромислових територіях. Проте, викликає сумнів універсальність прийому «введення функцій вищого порядку» як складової «принципу утворення імпульсу». Застосування такого прийому, як видається, має найвищу ефективність на постпромислових територіях із цінною забудовою, які розташовуються в межах історичних ареалів міст, мають високу атрактивність і потенціал для сучасного розвитку. На територіях промислових підприємств, сформованих у радянську добу, масштаби, образ забудови переважно не є співмірними людині і не володіють естетичними якостями.

8. У тексті роботи трапляються стилістичні неточності. Для прикладу, характеризує постпромислову територію, авторка говорить про те, що «обидва місця володіли ідентичністю» (с.28-29), а краще було б «ідентичність обох ділянок визначали»; «доповнюють середовище новим контекстом» (с.35), коректніше ж - «доповнюють середовище новим змістом»; замість «тенденційне прогнозування розвитку» (с.81) доречніше було б використати форму «прогнозування тенденцій розвитку»; «соціальний характер мешканців» (с.138), а мало би бути «соціальна структура населення», «новоутворені райони відрізняються за класовістю» (с.169), а точніше було б «новоутворені райони відрізняються за стандартами забудови» і т.і.

Втім, зазначені зауваження, на мою думку, не знижують загалом високий науковий рівень виконаного дослідження і не впливають на його позитивну оцінку. Дисертація на тему «Принципи формування житлових утворень на постпромислових територіях (на прикладі Львова)» є завершеною науковою працею, в якій отримано нові обґрунтовані наукові результати щодо принципів та функціонально-просторових прийомів формування житлових утворень на постпромислових територіях. Проведені дослідження є дуже актуальними для розвитку міст України, вирізняються науковою новизною, виконані на доброму науковому рівні із використанням комплексу сучасних дослідницьких методів і стратегій.

Робота повністю відповідає вимогам пунктів 9 та 11 «Порядку присудження наукових ступенів» затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. №567 (зі змінами, затвердженими Постановою Кабінету Міністрів України від 19 серпня 2015 р. №656), що висуваються до кандидатських дисертацій, а її автор – **Ганець Соломія Владиславівна** – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата архітектури за спеціальністю 18.00.01 – Теорія архітектури, реставрація пам'яток архітектури.

Доктор архітектури, доцент,
завідувач кафедри архітектури та
середовищного дизайну Національного
університету водного господарства
та природокористування, м. Рівне

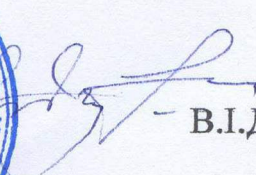
 О.Л.Михайлишин

Підпис О.Л.Михайлишин засвідчую:

Вчений секретар НУВГП

27 грудня 2018 р.

 - В.І.Давидчук